

Mértékadó

Kultúra • Tv- és rádióműsor

2022. január 10–16.

**Molnár József képei
a Nemzeti Galériában**

Sinkó Veronika művészete

**Arany Medál
a közönségkedvenceknek**

A természet hatalmas erőt képes kifejteni, és nincs ember, aki megállíthatná. Így volt ez a régmúltban is, és a hírekből láthatjuk, adott esetben ma sincs másképp. Amikor a Vezúv Krisztus után 79-ben kitört, a veszedelmet későn észlelő lakosság számára nem volt menekvés. Sok százan, ezernél is többen haltak meg akkor. A *Pompeji pusztulása* (1876) című nagyvívű, hatalmas festményén Molnár József a fejvesztve menekülő embertömegből kiemelt és előtérbe helyezett alakokkal mutatja be a katasztrófát. Emberek és állatok kétségbeesetten próbálnak szabadulni a kilátástalan helyzetből. A kép középpontjában egy fehér ló látható: elakadt, talán a lábát törte, hiába veri ostorral a gazdája a szerencsétlen állatot, nem tud továbbmenni. A rémült arcok, a kigúvadt szemek hatásosan érzékeltetik a megbolydult város lakóinak végét. A háttérben a kráterből kiáramló, gomolygó füst feketére festi az égboltot. Balra egy fiatalasszony menekíteni próbálja családját a tragédia elől. A tizenkét négyzetméteres történeti zsánerképen Molnár életnagyságban festette meg a szereplőket. A háromszög formát követő kompozíció remekül sikerült, kerek egész; jól áttekinthető műalkotás született a festő keze nyomán. Ezt a fő művének számítói, rendkívüli, monumentális festményt 1878 óta nem állították ki.

A fenséges festője

Molnár József képei a Nemzeti Galériában

Székely Bertalan még csak tanulmányokat folytatott. A festmény Károly Róbert király 1330-as havasalföldi hadjáratának egy epizódját örökíti meg: Hédervári Dezső magára öltötte a király sisakját és fegyverzetét, önként vállalva uralkodója helyett a halált. A király éppenhogy meg tudott menekülni néhány hű emberének védelme alatt. A festmény most itt látható, a Nemzeti Galéria kamarakiállításán. Molnár József a nemzeti romantika korát megelőzve, Markó Károly nyomdokain járva, a biedermeier nagy mestereihez, Barabás Miklóshoz, Borsos Józsefhez hasonlóan a korszak egyik legkiválóbb és legsokoldalúbb művésze volt.

Hosszú élete során szinte minden műfajban otthonosan mozgott. Már fiatal korától kezdve remek portrékat festett, jó ideig ebből tartotta fenn magát. Tanult Budapesten, Bécsben, Münchenben, Velencében, megfordult Európa legszínvonalasabb művészeti központjaiban, alkotott Itáliában, ismerte a párizsi és a brüsszeli múzeumokat. München a második otthonává vált. Külföldi útjain gyakran találkozott új témákkal, amelyeket rögtön meg is festett.

A Nemzeti Galéria kamarakiállításán, a falon elhelyezett magyarázó szövegek között ezt olvashatjuk munkásságáról: „Hatalmas életműve nem sorolható be tisztán a romantika vagy a biedermeier stílus kategóriájába, mivel egyetlen műfajnál sem állapodott meg.

Ez a sokszínűség – amellyel Molnár József kiemelkedik a 19. századi magyar festészet történetéből – áll kiállításunk középpontjában. A kétszáz éve született festő művészetéből tájképek, rajzok, történelmi képek, életképek, portrék és fotók nyújtanak keresztszemzetet: egy részükkel az utóbbi évtizedben gyarapodott a Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, így e művekkel most találkozhat először a közönség.”

Aligai szakadék

Molnár József neve talán nem cseng olyan ismerősen, mint például Székely Bertalané, Madarász Viktoré vagy Benczúr Gyuláé. Pedig nagyon is érdemes megismerni és értékelni a művészetét, hiszen korának, az 1800-as évek közepének sokoldalú, rendkívül sikeres alkotója volt. Sőt, ő a magyar történelmi festészet kezdeményezője. A *Dezső vitéz önfeláldozása Károly Róbertért* című drámai kompozíciója 1855-ben készült, amikor Madarász Viktor és

Az *Idilltől a végzetig – 200 éve született Molnár József* című kiállítás már rögtön az elején érzékelteti a mester sokoldalúságát, amelyet eddig kevesen ismerhettek. Néhány önarcképpel kezdődik a tárlat, majd fényképekkel folytatódik. Hamar kiderül, hogy Molnár a 19. század közepén az elsők között használta a fényírdai eszközt, ahogyan akkoriban nevezték a fényképezőgépet. Többen is voltak a festők között, akiket megragadott az emberek és a tájak megörökítésének ez az új módja. Borsos József, a másik nagyszerű biedermeier festő is fotóatelier-t nyitott ebben az időben Pesten, a Múzeum körúton. Molnár 1862-ben a romantikus tájképeket alkotó Brodszky Sándor barátjával együtt Győrben rendezett be fényképezési műtermet. A Nemzeti Galériában most kiállított fotók sokáig a Molnár-leszármazottak tulajdonában voltak, ők őrizték és gyarapították tovább a családi hagyatékot. A festő saját magát is sokszor fényképezte, ez a sorozata ma már történelmi jelentőségű.

Családjáról is egész sor képet készített; feleségéről, Hänlein Bertáról fiatal korától, 1860-tól egészen idős asszony koráig, az 1890-es évekig születtek remek portrék. Sőt, még az unokáit is megörökítette.

A kiállítótérben továbbhaladva elsőként a Balaton tűnik a szemünkbe, az *Aligai szakadék* című festmény. Valóban idilli kép fogad bennünket. A kissé felhős, de azért napsütötte tájban egy pásztor ácsorog birkáival a szurdok alján, a kiszögellésben. A tó felszínén, a távoli horizonton, csak vékony csíkból ugyan, de azért megcsillan a nap fénye. Az a benyomásunk, mintha egy Markó Károly-képet látnánk. Nem csoda, hiszen Molnár, Ligeti Antallal és Brodszky Sándorral együtt, egy ideig Markó követőjének számított. Molnár és Ligeti 1845-ben Markóhoz szegődött tanítványnak. Molnár nem sokkal később eltávolodott a nagy mestertől. Egy ideig a keleties tájak romantikája vonzotta, majd a magyar vidék. Munkássága a közvetlen élményeken alapuló, a valóságot kereső tájfestészetben teljesedett ki.

A kiállítás főcíme – *Idilltől a végzetig* – a festő alkotásaira utal. Az *Idill Pompejiben* (1879) című képen még minden varázslatos a Vezúv árnyékában fekvő városban. (Nem úgy, mint kicsit odébb, a már említett *Pompeji pusztulása* című festményen.) Két szépséges leányzó néz áhítattal két fehér galambot, amelyek a medence vizéből iszogatnak. Molnár József sokat gyakorolta emberek ábrázolását a tájban. Ezt mutatják a *Füldő nők* című képei is – ez a motívum többször is feltűnik a teremben. A Nemzeti Galéria másik nagyszabású tárlatán, nem messze innen, a Szinyei Merse Pál művészetét bemutató kiállításon szintén láthatunk hasonló törekvéseket: a *Fa alatt* című képen két nő beszélget a zöld lombok árnyékában. Aki már próbált emberi figurát hatásosan megfesteni a tájban, az tudja, hogy nem éppen könnyű feladat. (Paál Lászlónak is kicsit nehezen ment, ezért Barbizonban időnként a barátját, Munkácsy Mihályt kérte meg arra, hogy fesse bele a tájba a figurákat.) Később, az 1910 és 1930 közötti években Thorma János fes-

tett remek képeket, melyeken emberi alakokat ábrázolt a napsütötte nagybányai tájban.

Molnár József gyakran örököltette meg a Balaton és a Magas-Tátra tájait, de emellett bármerre járt, mindenütt festett, rajzolt valamint. Tanulmányokat, ceruzarajzokat, vázlatokat készített. Ezek közül is láthatunk néhányat a kiállításon. Az 1850-es évekből több rajzolt és litografált tájbrázolás maradt fenn az életművéből: ekkor jelent meg hat életképpel a *Nemzeti album* című műlapgyűjteménye, és ebből az időszakból származik pest-budai és esztergomi vázlat is. Az esztergomi vár megmaradt védművei fölé magasodó főszékesegyházat éppen a felszentelésekor, 1856 körül rajzolta le. A kép előterét, a Duna partját mosónők apró alakjaival és bárkákkal élénkítette. Ez az élményszerűség érezhető azon a fővárosi látképen is, amelyen a budai szőlőből élénk táruló látványban egy napernyős hölgy ceruzás sziluettje is feltűnik.

Dezső vitéz
önfeláldozása
Károly Róbert

A festői motívumok ellenére Molnár topografikus hűségre törekedett. Így a Lánchíd és a Gellért-hegy, valamint az akkor újonnan megépült Citadella mellett a képen felismerhetjük Buda valamennyi templomtornyát is. E két látképvázlaton Molnár tájfestészetének korai formanyelve bontakozik ki: a markói hagyományokra emlékeztető aprólékos, részletező ábrázolásmód és az egyvonalas, könnyed rajzosság.

Molnár József életművének korabeli ismertségét a legjobban az mutatja, hogy 1895-ben, a gyűjteményes kiállításán közel négyszáz mű szerepelt, s ezek közül kétszázhatvanét festmény és vázlat elkel. Őriási sikere lehetett. Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Molnár ötvenéves festői jubileumát ünnepelte.

(Az *Idilltől a végzetig – 200 éve született Molnár József* című kiállítás 2022. február 27-ig tekinthető meg a Nemzeti Galériában.)

Szöveg és kép: Mészáros Ákos

Sinkó Veronika művészete

Sinkó Veronika festő- és grafikusművész, könyvillusztrátor napjaink képzőművészetének kiemelkedő, sokoldalú alakja. Életről és munkásságáról a közelmúltban jelent meg Prokopp Mária díszes albuma, melyet az Ars Sacra Kft. gondozott.

A Széchenyi-díjas művészettörténész Isten kedves választottjainak nevezi a művészeket, akik a Teremtőtől kapott tehetséggel képesek megjeleníteni a lelkükben élő gondolatokat zenei hangokkal, képi formákkal vagy éppen szavakkal. Sinkó Veronika is „Isten kedves választottja”, aki immár évtizedek óta igennel válaszol az Úr hívására, Istentől kapott tehetségét az ő dicsőítésének és embertársai szolgálatának szenteli. „Örömmel viseli a szüleitől kapott Veronika nevet, s igyekszik teljesíteni az ezzel járó hivatást: Krisztus igazi, hű arcvonásait felmutatni az embereknek (...), út mint minden Élet forrását, a legfőbb Igazat, a legfőbb Jót és a legfőbb Szépséget.”

Prokopp Mária hangsúlyozza: Sinkó Veronika élete és világnézete szempontjából meghatározó volt a szülők és barátai példája. Édesapja, a felvidéki származású Sinkó Ferenc nyolcévesen élte át a trianoni tragédiát. 1939-ben, az első bécsi döntés után költözött át Budapestre, a II. világháborúban két évig haditudósítóként dolgozott. 1945 és 1972 között, huszonzét éven át az *Új Ember* munkatársa volt. Kiváló, sokoldalú, katolikus szellemiségű írói életművet alkotott mint drámaíró-, életrajz-, regény- és hírlapíró, fordító és szerkesztő. Veronika negyvenöt évig élt édesapja szellemi közelségében, akinek művei mindmáig kimeríthetetlen

dásban is megjelent. Ebben a könyvben tizennégy, hazánkban gyakori keresztnév mögött rejtőző, zömmel magyar szent és hős életrajza kapott helyet naptári ünnepek sorrendjében, április 24-től, Szent György napjától a következő év elejéig, január 18-ig, Árpád-házi Szent Margit napjáig.

Elemzésében a könyv szerzője rávilágít arra, hogy Sinkó Veronika művészeti alkotásmódjára mélyen hatottak a középkori stí-

forrást, ihletet jelentenek művészetében. Édesanyja pedig Kassa „magyar öntudatát és művészeti levegőjét” hozta a családba.

A kötet tudós szerzője leszögezi: Sinkó Veronika számára a művészet látomás, amely mindenkor a gondolat lényegét látatja, s azt mindig érthetően, tömören és dekoratívan mutatja be. Nem csupán festő- és grafikusművész; textilművészként is jelentőset alkotott. Több animációs film készítésében közreműködött grafikus tervezőként, emellett színházi előadások látványterveinek megalkotására is felkérték. Grafikai munkái közül könyvillusztrációi a legismertebbek. 1987 és 2014 között tizenhat kötet jelent meg a közreműködésével a Móra Könyvkiadónál. Ezek elsősorban a gyermekekhez hozzák közel a történelem és a mesék hőseit, illetve az élet legfőbb erkölcsi igazságait – művészen, ötletes, derűs, látványos módon. Prokopp Mária megemlíti többek között *A Boldogasszony papucsá – Nevek és legendák* című kötetet, mely 1938 és 2008 között három ki-

luskorszakok. Megihlette a romantika és a gótika szimbolikus gondolati és formavilága, világos és harmóniát sugárzó szerkezeti felépítése, rajz- és színvilága, amely a későbbi századokban a népművészetben élt tovább.

Prokopp Mária részletesen tanulmányozza Sinkó Veronika képeit. A *Szent János látomása Isten országáról*, *Apokalipszis* című festményről megállapítja: ez a kép a Szentháromság titkának derűsebb látomását jeleníti meg. Jézus legfiatalabb, legkedvesebb és legtovább élt tanítványának a *Jelenések Könyvében* leírt vízióját hozza közel hozzánk a művész. A fehér felhőkkel övezett fényességben ott látjuk a három személyben egy Istent, aki a szeretetáldozatát jelképező piros párnán ül, piros palástot visel, és tekintete jóságot sugároz. Jobbjában az Élet könyvét tartja, melynek hét pecsétjét csak a könyvön álló fehér áldozati Bárány alakjában megjelenő Fiúisten tudja felnyitni, élete feláldozásával. Erre utal az Isten baljában tartott aranykehely, az Eucharisztia jelképe, amelyet az Egyház szavára kétezer év óta bemutat a napi szentmisében. A Szentlélek Istent jelképező fehér galamb a kehely fölött lebeg. „Az egész képet, annak színeit és formáit Isten szeretetének derűje hatja át” – írja Prokopp Mária.

dezt kiállításának megnyitóján hangzott el: „Sinkó Veronikának mély a hite, alaposak hitbéli ismeretei, minden nehézség ellenére megőrizte derűjét és reményét. (...) Hitvalló művészet, napjaink nagy értéke. Tanuljunk hitre alapozott, a reményt fel nem adó, derűs életszemléletéből, és okuljunk belőle.”

A *Krisztus, az Élet forrása*, *Ő a Szőlőtő* című képen fénylő arany a kereszt fája, rajta függ a már halott Krisztus. Fölötte megnyílik az ég, az Atya keze kinyúlik felé, igazolja őt. Jézus testéből élet sarjad, lábfejétől kihajt a szőlővessző, és bő termést hoz, utalva az evangéliumi példabeszédre, mely szerint ő az igazi szőlőtő, minden élet forrása, amint azt a budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus jelmondata hirdette. A festményről „az életerős szőlőindák levelei és a pompás szőlőfürtök csillogásával az élet szépsége, gazdagsága, vagyis a boldogság sugárzik”.

Sinkó Veronika 1945 februárjában, Gyertyaszentelő Boldogasszony éjszakáján született a budapest-ferencvárosi Gát utcai templomban, az ostrom idején. Harmadik gyermekük születését megörökítette az édesapa, Sinkó Ferenc a *Veronika kendője* című, gyönyörű elbeszélésében, melyet szintén olvashatunk a könyvben: „Éreztem: leány lesz. S kezdettől fogva Veronikának neveztem magamban. Mert annyit keresem és hívom Krisztust e napokban, viselje majd az ő képe mását hordozó szent nevét. Veronikának is képzeltem el, olyanak, amilyenek régi ájtatos festők ecsetje nyomán ismerjük a Szent Keresztűt e kedves alakját: finomkának, kedveskének (...), aki egyre csak tartja a kendőt, az isteni Bárány önvérével festett képe mását. (...) Veronika maga a félenkség, szelidség, alázatosság, gyöngédség – a jóság!”

A kötet tartalmazza Barna Gábor néprajztudós beszédét is, amely Sinkó Veronika *Látomások* című, 2019 augusztusában ren-

Sinkó Veronikának rendíthetetlen a hite abban, hogy életünk, az egész emberiség sorsa Isten kezében van, a Teremtő a tenyerén hordoz minket. Művészetével ezt hirdeti hitelesen, belső meggyőződésből, kimagasló esztétikai színvonalon.

(Prokopp Mária: *Sinkó Veronika művészete*. Ars Sacra Kft., 2021)

Bodnár Dániel
Fotó: Merényi Zita

európaRÁDIÓ

A református értékadó

94,4 Mhz 102,1 Mhz 90,4 Mhz 100,5 Mhz 100,0 Mhz
Debrecen Mezőkövesd Miskolc Nyíregyháza Sátoraljaújhely

europaradio.hu

Emlékek szivárványhídján

Engedtessek meg egy nem mindennapi kritikus megközelítés: Petróczi Éva legújabb, közel félezer oldalnyi, összegző szándékú köteteről akképpen szólni, hogy kizárólag a címadó ciklussal foglalkozom. A harmincöt új verset tartalmazó *Könyörgés, márciusi hóban* című ciklus versvilága újabbnál újabb rácsodálkozás a családi gyökerekre, a költőtársakra, a természetre, a „jászol-meleg, feltámasztó otthonra” (*Lehetne koporsó*). Ezek a témák mind jelen vannak a szerző korábbi tizenhét kötetében is, és mint élmény-együttesek egyszerre töltik be poétikai hivatásukat.

A ciklus nyitódarabjának címettje Molnár Piroska, a nemzet színésze. A „hang-harangok” és „harang-hangok” inverziója és alliterációja kellemesen lággyá oldja a verset. A következő költeményt Jékely Zoltán ifjúkori, népviseletbe öltözött, kopjafás fotója ihlette. Előkerül benne a háromszáz lelkes kalotaszegi Magyarvalkó is, ahol a költő egy termékeny időszakot töltött a nagybátyja parókiján. Petróczi Éva már korábban is foglalkozott a Jékely-versek szakralitásával, többek között éppen a *Mértékadóban*, 2018-ban, a *Muzsikáló, részszárnyú égi hinták* című kiállítás-bemutató írásában (*Haláltánciskolás...*).

Egy másik, meghatározó fontosságú baráti költő, Kormos István Gulácsy Lajostól „örökölt” vízióvilága, Nakonxipán emelkedik mottópozícióba, s felelevenedik egy emlék Kormos korai haláláról. Ahogy a költő írja: „hetvenhét őszen / lyukasra loholt-bagózott szíved / megadta magát a halálnak” (*Nakonxipánban tényleg hull a hó*).

És egy távolabbi múltba vezető versreklím: 2020-ban volt éppen hetvenöt éve annak, hogy Szerb Antal puskatussal halálra verte egy nyilas. Petróczi Éva Örkény ismert egypercesét, az *In memoriam dr. K. H. G.-t* választja verse mottójául, nem véletlenül. A kegyetlenség mintaszövegéhez jól illeszkedik költeménye, amelyben Jékely Zoltán *Találkozás* (1947) című versére is utal: „– Szervusz, Tónika! Tudom, hogy megöltek. / Árukl el: milyen a halál? / Ajánlod-e, hogy igyekezzünk élni, / vagy fogjunk hozzá létünk perceit / a nemlét végtelenségével felcserélni?” (*A hetvenötödik év – Szerb Antal emlékére*)

Még egy lírai emlékezést olvashatunk a ciklusban, a *Diadal* címűt, amely a tragikus halálnemet választó Kárász Judit (1912–1977) fotóművész alakjának felidézésére született 2020-ban. Ebben a költeményben a nagy tehetségű szociofotós *Halszárítás* (Bornolm, Dánia, 1935) című pillanatképe elevenedik meg: „A »pertlin lógó« / sózott, füstölt halak / a képen heringnek látszanak. / Életen túli életük / nem lusta, unott kerin-gés / a majdnem-mediterrán / bornholmi napsütésben, / s az enyhe szélben.” Petróczi

Évánál a tárgy-leírás mindig telítődik gondolati tartalommal. Mint például ez esetben, amikor így folytatódik a vers: „Mert megadta nekik / a Minden Halak Istene, / hogy árnyékuk / a puha tengeri homokban / csipkévé váljon. / Így lettek úrrá ők a halálon.” S végezetül idetartozik még a *Maszáj tökbendzós*, egy baráti író-társ, Csörsz István szobrára született válaszvers: „Drága barátom, / mintha a lanttal / úgyszólván összenőtt / fiadból faragtál volna ki / egy zenélő afrikait.”

A ciklus másik téma-egysége családi események (például születésnapok – *Április*), történe-szek verseit tartalmazza. A lírai sorokba oldott emlékezést több alkalommal is egy-egy fotográfia indítja el: a *Nézem kettejüket...* Seifmann Ida és Vaniss Margit – a dédnagymama és a nagymama – közös, 1897-beli fényképének verse emelése. A című költemény előzménye a szerző *Nagymama keze – Két Margit emlékére, Egy ismeretlen Fischer Annie-kép, Gyomáról* című jegyzete és a hozzá tartozó fénykép, ami a *Parlandóban* jelent meg 2019-ben: „Három hűséges nemzedék / fiókjaiban lappangott Gyomán / ez a kép, felidézve azt a pillanatot, / amikor 1933 távoli nyarán / Tardos ügyvédék kertjében / összejött az ifjú Fischer Annie-val / megkoszorúzott, és jócskán / zenebolond társaság.” A *Szépányám, Malke...* szövegben önidézésként feltűnik Petróczi Éva 2019-es, azóta már zeneműben és hangjáték formájában is visszaköszönő családregénye, az *Ida és Gyula*. Két versében pedig politikai fogoly édesapjának állít emléket, „sok kurtára szabott / börtön-lepték” (*Sétáink – Apunak*) és „börtön-balladák” között (*Gyászdal, küblivel – Apám emlékére*). S végezetül egy boldogító múltidézés, a harmadik lánya születését ünneplő *Emléktúra*.

Lássuk ezek után a mindmáig tartó koronavírus-dühöngés ihlette verseket: A *Harmonogram* a 21. század legnagyobb világvárára utaló szöveg, a végén költői kérdéssel: „Jön-e majd annyi gyógyulás, / annyi harangvirág, / eper és szerelem, / ami ezt a minden reggeli / intézmenyes riadozást / belőlünk egyszer kitörölheti?” Ugyanezt a témát dolgozza fel a *Madeleine, koronavírus idején*, melyet egy Marcel Proust-idézet vezet be. Az *Egy busz megálló... egy heidelbergi tanulmányút emléke*. A vers címe a Botanischer Garten (Botanikus kert) nevű megállóra utal, amelynek dallamos neve mindmáig a költő fülebe cseng.

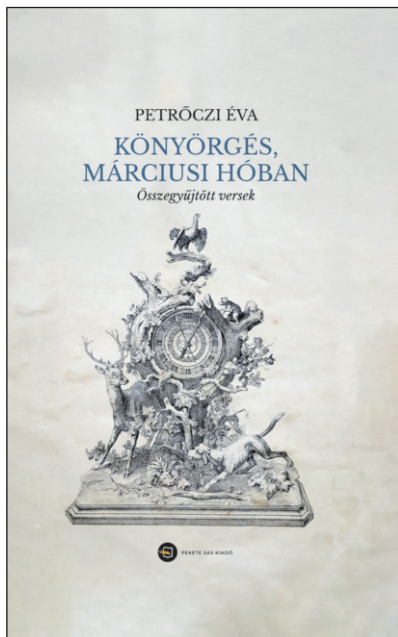
Természetesen a címadó vers is ebben az utolsó ciklusban kapott helyet. A *Könyörgés, márciusi hóban*hoz kultúrtörténeti felvezető szöveget fűz Petróczi Éva, amelyből kiderül, hogy az 1690–1691-es pécsi pestisjárványnak a májusi hőésés vetett véget. Ezt úgy hálálták meg a város mélyen hívó lakói, hogy kezükben és hátukon cipelték fel a Kakasdombra Havas Boldogasszony szép fogadalmi templomának köveit. A költői fohász így indul: „Jöjjen el újra most közénk / a Havihegy csodája, / ne várj Urunk, / a május távoli havára, / de most, de most, / ebben a félelemmel rácsozott / idei márciusban / hozd el nekünk a gyógyulást.” A vers 2020 márciusában a gyilkos vírussal való, nyilvánvalóan hívó szembenézést választja.

A kötetkompozíció megtervezésénél általában meghatározó, hogy melyik vers zárja a gyűjteményt. A *Lehetne koporsó... egy névjegy tartó dobozkára* című költeménnyel az egész cikluson végigvonuló családi hagyományszál varródik el: a karácsonyra kapott antik névjegy tartó dobozról kiderül, hogy beleillik a felnevelő nagymama, Vaniss Margit egyetlen megmaradt kislánykori névjegye.

„Petróczi mindig csakis a saját nevében szól. Idegen volna tőle bármilyen kollektívizmusz – noha nem rekeszti el az utat az elől, hogy olvasója együttérzéssel, azonosulással, a közös elemekre való ráismerés örömeivel olvassa a verseket” – fogalmaz a kötet előszó-tanulmányában a nemrég elhunyt Kálmán C. György. Petróczi Éva „zengő szívű szavaival” nem tesz mást, mint útra kél emlékei hídján, és színes beszédű versmondattal igyekszik összeilleszteni a letűnt idők majdnem-veszendő tükörcserepeit. S teszi ezt – mondjuk ki bátran – poeta doctusként, de mindnyájunkért.

(Petróczi Éva: *Könyörgés, márciusi hóban. Összegyűjtött versek, Kálmán C. György előszavával. Fekete Sas Kiadó, Budapest, 2021*)

Lajtos Nóra

Barbizoni tél – pécsi tél

Sorok Oskó Lajos *Tél, Barbizonban című képe alá*

Évtizedekkel ezelőtt „támadt fel” Oskó Lajos itt látható, fára festett plein air képe, amely egy megkapó téli pillanatot ábrázol: egy magányos, egylovas szán lassú haladását a Párizstól mintegy nyolcvan kilométerre fekvő francia falucska, Barbizon hóval borított főutcáján. A *barbizoniaknak* nevezett, 1835-ben alakult francia festőcsoport tagjai közé tartozott Théodore Rousseau, Jean-François Millet, Gustave Courbet, Jean-Baptiste Camille Corot, továbbá a magyar Paál László. A hozzájuk hasonlóan minden merev akadémizmusnak ellene mondó, s a rájuk jellemző bensőséges, gyakran barnás árnyalatú képeket is alkotó Munkácsy Mihály „hivatalosan” ugyan nem volt barbizoni festő, de gyakran kilátogatott hozzájuk Párizsból, még az Avenue de Villiers sugárúton álló, elegáns palotából is.

ma elmélyült szeretete azonban annál inkább. A kis méretű festmény pirossal festett szignója csupán ennyi: „Oskó”, keresztnév nélkül, mintegy sebtében odavetve. Mintha alkotója azt üzenné: „Ne azt firtassátok, kinek a kezében volt az ecset, hanem azt, mivel, hogyan tudta feledhetetlenné tenni ennek a téli estének minden szépségét!”

Azt a szépséget, amelynek bevezetőmben említett „feltámadására” – vagy legalábbis csodaszámba menő gyógyulására – soha nem kerülhetett volna sor Szutor Katalin, a Magyar Nemzeti Galéria főrestaurátora, s ugyanakkor gazdag önálló életművű festőművész nélkül, aki az ikonfestés és általában a szakrális témájú képek jelentékeny alkotója. Ő – évtizedekkel ezelőtt – hosszan, elmélyülten dolgozott ezen a legfeljebb jókora férfitenyér nagyságú, töredezett kis

Mindezt azért kellett bevezetésként leírnom, mert ha Munkácsy nem gyökerezik meg oly erősen a francia képzőművészet (és társasági élet) talajában, akkor közte és e finom téli miniatúr 1885-ben, Oroszában született alkotója között soha nem alakult volna ki szoros barátság. Ennek alapja a nagyon hasonló életkezdet volt: míg Munkácsy Mihály fiatalon asztalosmunkáit díszítette szépséges virágokkal, addig a szabóinas Oskó férfimellényekre menekítette művészi álmait. 1884-ben, a Mintarajziskolában Székely Bertalan, Lotz Károly és Greguss János tanítványa lett, később pedig számtalan történelmi portrét és gyöngéd szépségű elefántcsont- és zománcfestményt készített.

Az egykori orosházi fiatalember nevét már tizenéves koromban ismertem; művészettörténész anyámtól tudtam meg, hogy egyik mestere Székely Bertalan volt, aki vagy tíz évvel korábban dédapámat is tanította. Oskó Lajost egy földbirtokos író, Justh Zsigmond, a *Fuimus* szerzője ajánlotta be a fogadónapjait általában katonás szigorral szabályozó Munkácsyhoz. Megismerkedésükre 1888 novemberében került sor. Az akkor már rangos festőművész rokonszenve – az életrajzi párhuzamok mellett – azért is ébredt fel oly hamar a Párizsba érkező, hozzá hasonlóan „a fény városába” nősülő, s ott egy időre le is telepedő honfitársa iránt, mert a Szeged közelében, Oroszában felnőtt fiatalember nem csupán nagyon tehetséges volt, de legalább ennyire szerény is. Ez a szerénység érződik téli képén is, amelyben a harsány közönségcsalogatásnak nyoma sem látszik, a té-

képen, míg az Oskó Lajos-életmű e kevésbé számontartott darabja egyszer csak ismét sugározni kezdett a maga fátyolosan barbizonian módján. S amikor ebben az új életre kelt formájában először megpillantottam, egyetlen perc alatt öt éves kislányként néztem ki újra régi pécsi otthonunk ablakán, amely szülővárosom egyik főútvonalára, a Rákóczi útra nyílt. S amit láttam, ugyanaz volt: egylovas szánkó, puha árnyak és kicsi meleg fények, az advent megannyi ígérete. Szinte várom, hogy ezekben a nagyvárosokban rég szánja sincs, szekere sincs időkből becsönget az ajtón egy régi barátunk, Monspart Laci bácsi, a gyerekek és a lovak jószívű, játékos barátja, s puha takarók alatt, babzsákok védelmében elvisz bennünket a Mecsekre, egy igazi, nagybetűs Adventi Kirándulásra. Oroszába, Budapest, Párizs, Pécs... Messzire jutottunk, de ezekkel a szánkázó szavakkal most nem Oskó Lajos pályáivét akartam megrajzolni. Inkább jelzés ez a pár sor, mely arról tanúskodik, hogy teljes hittel hiszem: a lelkeket is megérintő értékek soha nem veszhetnek el. S míg vannak a világban ilyen értékek és Szutor Katalinhoz hasonlóan elszánt értékmentők, addig senkit ne riasszon a *szegény karácsony*. Mert ilyen nincs. A születés ünnepe önmagában is maga a gazdagság, amelyhez ki-ki hozzáteheti a maga kis értékmentő, sőt házi „restaurálásokra”, kedves és fontos régi tárgyainak javítgatására kész szeretetét. De vigyázat, a festményeket bizzuk avatott kezekre!

Petróczi Éva

Közönségkedvencek

Gubás Gabi és Molnár Áront választották az év színészeinek

Molnár Áron színművész kapta az év színészeinek járó Arany Medál-díjat, az év színésznője kategóriában pedig **Gubás Gabi Jászai Mari-díjas** színművész vehette át a közönségdíjat. **Tordai Teri** és **Gombó Viola Lotti** színművészek, **Herendi Gábor** filmrendező és **Tisza Kata** író nő is díjat nyert.

Tizenharmadik alkalommal osztották ki az Arany Medál-közönségdíjakat, immáron nyolcadik alkalommal megrendezve a díjátadó ceremóniát a fővárosi Bethlen Téri Színházban. Navarrai Mészáros Márton kulturális újságíró, szerkesztő, lapunk szerzője a díj alapítójaként arról beszélt a decemberi telt házass ünnepségen, hogy olyan közönségkitüntetést akart létrehozni, amelyre megkötések nélkül bárki szavazhat, papíron és elektronikusan is. Felelevenítette: tizenévesen álmodta meg az Arany Medál-díjat, amelyre kezdetben ezrek, majd tízezrek voksoltak, mostanra pedig az egyik legnagyobb presztízsű kulturális közönségdíjnak

számít a magyar platformon. Mint mondta, eddig hatvannál több művész – írók, filmrendezők, színművészek – vették át a kitüntetést.

Az év színészeinek járó Arany Medál-díjat Molnár Áron színművész kapta meg. Az elismerést Ábrahám Edit és Mészáros Béla színművészek, korábbi Arany Medál-díjasok adták át. Molnár elsődlegesen a *Toxikoma* című, Herendi Gábor által rendezett, nagy sikerű közönségfilm főszerepéért érdemelte ki a rangos díjat. Beszéde, amelyben aktuális társadalmi ügyekre is kitért, kisebb sajtóvisszhangot keltett, ugyanis a díjátadás után írt Facebook-posztjában nemcsak az elhangzott gondolatokat tette közzé, hanem kemény szavakkal illette kolléganőjét, az év színésznőjévé választott Gubás Gabi Jászai Mari-díjas színművészt az *Elk*rtuk* című játékfilmben vállalt szerepéért, melyben Dobrev Klára ellenzéki politikust alakítja. (Gubás nem válaszolt a megszólítás-

ra, ellenben számtalan művésztársa, köztük Eperjes Károly, Szarvas József, Bogárn Zsolt, Mózes András színművészek és Kálomista Gábor producer, a Thália Színház igazgatója is elítélte Molnár megjegyzéseit.) A Thália Színház társulati tagjának korábbi igazgatója, Bereményi Géza Kossuth-díjas rendező és Gáspárfalvi Dorka színművész adta át a díjat.

Az év filmrendezőjének járó kitüntetést Herendi Gábor filmrendező kapta, a díjat Osváth Judit színművész, korábbi Arany Medál-díjas nyújtotta át. A 2021-es évben egy nagyjátékfilmmel (*Toxikoma*) és egy rövidfilmes szatírával (*Bűnös város*) előálló Herendi nem először érdemelte ki az elismerést: a *Kincsem* című játékfilm rendezéséért már 2018-ban megkapta a közönségdíjat. (Herendi mellett csak Hámori Gabriella Jászai Mari-díjas színművész kétszeres Arany Medál-díjas: a művésznő 2009-ben és 2012-ben is az év színésznője lett.)

Az év írójának járó Arany Medált a bestsellerszerző Tisza Kata íróőnének, interkulturális pszichológiai szakértőnek Benedek Szabolcs József Attila-díjas regény- és drámaíró adta át. Tisza legújabb könyve, az *Egyedül – A szerethető öregedés felé* a közelmúltban jelent meg a Scolar Kiadó gondozásában, és rövid időn belül a 2021-es év egyik legtöbb példányban értékesített kötete lett.

Az Arany Medál-életműdíjat a nyolcvanéves Tordai Teri Kossuth-díjas színművész kapta. Pályatársát és barátját Halász Judit Kossuth-díjas színművész, a díj korábbi elismertje méltatta.

Laudációjában egy időben indult pályájuk szakmai sikereit, valamint Tordai életerejét, kíváncsiságát és tenni akarását méltatta. Mint fogalmazott, a számtalan filmben és színpadi előadásban is szereplő művésznő „világra nyitott ember maradt”.

Az év legígéretesebb fiatal tehetségének járó Arany Medál-díjjal Gombó Viola Lotti pályakezdő színművészt ismerték el. A székesfehérvári születésű művész a Belvárosi Színház számtalan darabjában, valamint Nagy Viktor Oszkár *Becsúszó szerelem* című nyári sikerfilmjében szerepel. A díjat Hámori Ildikó Kossuth-díjas színművész adta át neki. A két alkotó unokát és nagymamát játszik a Belvárosi Színházban szeptember óta látható, *Amy világa* című előadásban.

Az Arany Medál-díjak átadása rendkívülinek számított a 2021-es esztendőben: a koronavírus-járvány miatt tíz hónapos csúszással, szeptemberben vehették át az elismerést a 2020-as év kitüntetettjei, decemberben pedig 2021 díjazottjait ünnepelték a fővárosi Bethlen Téri Színházban. Az utóbbi ceremónián első alkalommal adták át a kitüntetetteknek Szeredi Sára üvegtervező fiatalpazatra erősített, csiszolt, homokfúvott üvegalkotását. A korábbi éveekben a díjazottak a virágcsokor, a bor és az oklevél mellé egyedi trófeát kaptak.

t. e.

Fotó: Hatházi Tamás

EGER 91.8 MHz | MISKOLC 95.1 MHz | TOKAJ 101.8 MHz
 SÁTORALJAUJHELY 90.6 MHz | GYÖNGYÖS 102.2 MHz
 ENCS 95.4 MHz | HATVAN 94.0 MHz | TÖRÖKSZENTMIKLÓS 96.4 MHz

SZENT
István
 RÁDIÓ

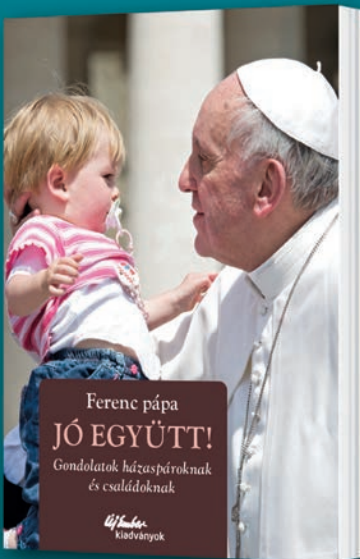
szentistvanradio.hu

ÖRÖMHÍR
MINDENKINEK!
 INFO@KATRADIO.HU | 061 255 3333

MAGYAR
 KATOLIKUS
RÁDIÓ
 katolikusradio.hu

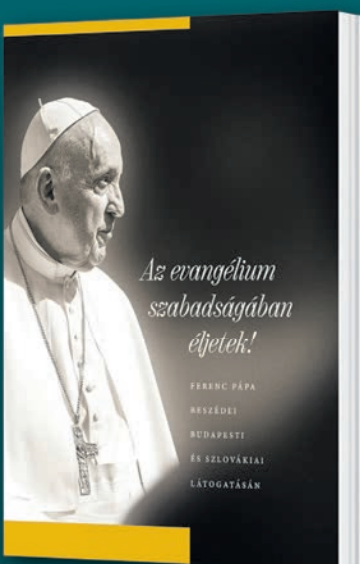
AZ *Új Ember* KÖNYVESBOLT AJÁNLATA

Kezdjük az új esztendőt a Szentatya gondolataival!

Ferenc pápa
JÓ EGYÜTT!
*Gondolatok házaspároknak
és családoknak*

Ferenc pápa
**JÉZUS MA IS
IMÁDKOZIK ÉRTÜNK**
*Katekézissorozat
az imáról*

**AZ EVANGÉLIUM
SZABADSÁGÁBAN
ÉLJETEK!**
*Ferenc pápa beszédei budapesti
és szlovákiai látogatásán*

A könyvek megvásárolhatók az Új Ember könyvesboltban
(1053 Budapest, Ferenciek tere 7-8.),
valamint webáruházunkban: bolt.ujember.hu

MAGYAR KURÍR
KATOLIKUS HÍRPORTÁL

Új Ember
kiadványok